

Til Stortingets særskilte komité

Sendes per e-post

Dato: 20. mars 2020

Vår ref.: 297563

Advokatforeningens merknader til Prop. 56 L (2019-2020) – koronaloven

1 INNLEDNING

Advokatforeningen viser til e-post fra Hanne Koll Larssen av 19. mars 2020 kl. 18.07 på vegne av Den særskilte komité for å behandle spesielle saker vedrørende koronakrisen.

I henvendelsen ble det bedt om Advokatforeningens innspill til Prop. 56 L (2019-2020) om koronaloven innen 20. mars kl. 12.00.

Vi takker for henvendelsen. Denne uttalelsen er behandlet av foreningens hovedstyre. Hovedstyret har i sitt arbeid fått innspill fra foreningens lovutvalg, bestående av tillitsvalgte advokater med ekspertise innen ulike rettsfelt. Vi har fått innspill fra følgende utvalg: arbeidsrett, bygningsrett og reguleringssspørsmål, europa- og konkurranserett, forvaltningsrett, IKT og personvern, sivilprosess og voldgift, velferdsrett og menneskerettsutvalget.

I det videre behandles Advokatforeningens grunnleggende merknader til lovforslaget som sådan i punkt 2. I punkt 3 behandles forslaget forhold til de enkelte områder, jf. proposisjonens kapittel 3, og i punkt 4 behandles forslaget om endring i smittevernloven § 7-12.

2 GENERELLE INNVENDINGER OG KOMMENTARER

2.1 Innledning

Advokatforeningen viser innledningsvis til sitt hørings svar av 18. desember 2019 til forslaget i NOU 2019:13 "Når krisen inntreffer" – et lovforslag som Advokatforeningen hadde kritiske kommentarer til. Siden den høringen gjaldt et forslag som ligner det nåværende forslaget, og siden det var anledning til mer gjennomarbeide kommentarer, vedlegges dette. I det følgende vil Advokatforeningen fatte seg mer i

korthet, men fortsatt fokusere på forslaget tvilsomme forhold til Grunnlov og menneskerettigheter, og konsekvenser for rettsstat og rettsikkerhet.

Advokatforeningen vil fraråde Stortinget å vedta forslaget til koronalov i sin nåværende form. Advokatforeningen minner også innledningsvis om det som ble fremholdt i forarbeidene til grunnlovsendringene i 2014.^{1, 2} Forskriftsbestemmelser som måtte bli gitt i medhold av lovforslaget, og som er i strid med ellers gjeldende lovgivning, stemmer dårlig med de betraktningene rundt legalitetsprinsippet som Stortinget selv fremhevet i 2014.

Advokatforeningens hovedsynspunkt kan oppsummeres i følgende punkter:

- Det foreliggende forslaget er både grunnlovsstridig og går lengre enn nødvendig.
- I den grad man kan identifisere behov for regelendringer på enkelte felt/sektorer, som ikke kan gjøres via eksisterende hjemler i smittevernlovgivningen og annen lovgivning, bør disse forelegges Stortinget som lovforslag.
- I den grad det er behov for å gi regjeringen nye fullmakter, bør slike fullmakter være positivt avgrenset og konkretisert til særskilt identifiserte områder.
- Stortinget bør organisere sin lovgivningsfunksjon på en slik måte at den kan ivaretas også i den rådende situasjonen, om nødvendig med egne prosedyrer for koronarelaterte hastesaker.

Advokatforeningens nærmere begrunnelser og øvrige merknader nedenfor må leses i lys av disse prinsipielle hovedsynspunkter.

Ideelt sett bør Stortinget ta seg bedre tid enn den som synes avsatt til behandling av det foreliggende forslaget, slik at både Stortinget og eksterne fagmiljøer fikk bedre anledning til å utrede og arbeide frem demokratiske og rettsstatlig akseptable løsninger.

Dersom Stortinget likevel fastholder at saken skal behandles i henhold til oppsatt tidsplan, og Stortinget vurderer å vedta en lov som, selv med enkelte justeringer, ligner på det foreliggende forslaget, er Advokatforeningens anbefaling at Stortinget i det minste inntar i vedtaket at loven kun gjelder midlertidig – for eksempel i 14 dager – og at den innen den tid må erstattes av et nytt lovvedtak. På den måten kan Regjeringen og Stortinget i mellomtiden utrede saken på en mer betryggende måte enn hva som er gjort hittil. Det bør i så fall skje på en åpen måte, slik at offentligheten kan delta fullt ut i prosessen.

2.2 Forholdet til Grunnlov og menneskerettigheter

Av forslaget fremgår at det ikke skal kunne fastsettes forskrifter i strid meg Grunnlov eller menneskerettigheter. Mye tyder imidlertid på at selve *loven* vil være i strid med Grunnlovens fordeling av

¹ Dok. 16 (2011-2012) "Lønning-utvalget" fremholdt i punkt 41.5 at «Grunnlovsfesting av legalitetsprinsippet vil synliggjøre prinsippet og samtidig vise at det fungerer som en reell skranke for maktavernes myndighetsutøvelse. Prinsippets sentrale plass for forståelsen av den norske rettsstaten tilsier at det kommer direkte til uttrykk i Grunnloven" og videre at "[d]ersom rettsstaten i fremtiden skulle settes på alvorlig prøve, vil det være særlig viktig å holde fast ved kravet om lovhjæmmel. Det er gjennom lovgivning at den enkelte kan forutberegne sin rettsstilling, og det er gjennom lovgivning at myndighetsbeslutninger og myndighetshandlinger er forankret i folkeflertallets vilje"

² Innst. S. 186 S (2013-2014) punkt 2.1.12 at "legalitetsprinsippet – at myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha hjemmel i lov eller annet rettsgrunnlag – er grunnlaget for forståelsen av rettsstaten. Dette bør komme til uttrykk i Grunnloven".

kompetanse mellom Storting og Regjering. Når man *generelt* gir Kongen adgang til å fravike gjeldende lovgivning etter eget skjønn over hva som er "*nødvendig*", innebærer det overføring av lovgivningsmyndighet i strid med "*Grunnlovens normalordning*" som det heter i NOU 2019:13. Av denne grunn har man søkt et hjemmelsgrunnlag i "*forvaltningsrettslig nødrett*", som etter Advokatforeningens oppfatning er høyst tvilsomt. Forslaget til koronalov synes å stå i et enda mer tvilsomt forhold til Grunnloven.

Hjemmelsloven går lenger enn forslaget i NOU 2019:19, som gjaldt en generell fullmaktslov for å ivareta kritiske samfunnsfunksjoner. Det någjeldende forslaget skal derimot søke å begrense forstyrrelsen i *normale samfunnsfunksjoner*. Fullmaktsloven er derfor ikke begrenset til ivaretagelsen av kritiske samfunnsfunksjoner. Dette innebærer, slik Advokatforeningen ser det, en vesentlig utvidelse, og med det øker bekymringen tilsvarende.

Mens forslaget til kriselov ga fullmakt til "*Kongen i statsråd*", gir forslaget til koronalov fullmakt til "*Kongen*". Begrensingen til "*Kongen i statsråd*" var ment å tilstrebe en viss kontroll med adgangen til å delegere kompetanse til departementene, jf. kapittel 11.4.1 i NOU 2019:13. Advokatforeningen oppfatter det som betenkelig at man ikke vil opprettholde dette. Om loven vedtas, foreslås således at kompetanse begrenses til Kongen i statsråd.

I lovforslaget § 2 annet ledd første punktum heter det at forskriftene ikke kan fravike Grunnloven. Som nevnt ovenfor, strider lovforslaget i seg selv med Grunnlovens fordeling av kompetanse mellom Storting og Regjering. Videre heter det i lovforslaget § 2 annet ledd annet punktum at innskrenkning av rettigheter må være i samsvar med Grunnloven og menneskerettighetene. Loven sier imidlertid ikke *hvem* som skal foreta de mulig vanskelige avveiningene som vil oppstå, og hvilken kontroll av om lovens vilkår er oppfylt, som vil være tilgjengelig.

Kongens kompetanse til å utfylle, supplere eller fravike gjeldende lovgivning gjelder så langt det er "*nødvendig*" å ivareta lovens formål, jf. lovforslaget § 2 første ledd, og lovens formål er tiltak som er "*nødvendige*" for å begrense forstyrrelsen av normale samfunnsfunksjoner, samt å avhjelpe negative konsekvenser for befolkningen, næringslivet, offentlig sektor og samfunnet for øvrig, jf. lovforslaget § 1. Når Kongen da forskriftsfester tiltak, gjøres det fordi Kongen mener det er "*nødvendig*". Advokatforeningen frykter at loven er formulert på en slik måte at den vil bli oppfattet som en "forhåndsklarering" av at forholdsmessigheten av inngrep allerede er foretatt. Den viktigste beskyttelse av borgerne ligger ofte i dette kravet til forholdsmessighet. Det er derfor fare for en betydelig reell svekkelse av borgernes rettsstilling. Det bør dessuten fremgå uttrykkelig av en eventuell fullmaktslov at menneskerettsloven § 3 under ingen omstendighet kan fravikes, jf. også Grunnloven § 92. Det bør derfor føyes til en setning til slutt i § 2 annet ledd: *Adgangen etter første ledd til å fravike gjeldende lovgivning gjelder ikke menneskerettsloven § 3*.

Det forhold at forskrifter skal meddeles Stortinget, og at Stortinget med en tredjedel av stemmene kan oppheve forskrifter, er åpenbart ikke tilstrekkelig til å reparere *forfatningsstridige* trekk ved loven. Og etter Advokatforeningens syn vil disse rammene neppe tjene noen *reell funksjon*. Det virker lite praktisk at det kan etableres noen reell motstand mot forskrifter som det er oppgitt at fagmyndigheter mener er nødvendig for å begrense epidemien. Vi viser også til professor Gravers påpekning av at en begrunnelse for loven er at det kan være vanskelig å samle Stortinget. Da vil det også være vanskelig for et mindretall å bruke vedtaksmekanismen. Loven legger også makt på få hender, og hindrer ikke at regjeringen og presidentskapet samarbeider om å gjøre det vanskelig å bruke.

I det minste kunne lovforslaget vært endret til at forskrifter ikke kan tre i kraft før en forskrift gitt i medhold av loven er meddelt Stortinget. For eksempel kunne § 4 første ledd vært endret til: "Forskrifter gitt i

medhold av § 2 trer i kraft straks de er meddelt Stortinget og Stortinget ikke har benyttet sin rett etter denne lov § 5 annet ledd".

Under enhver omstendighet synes kontrollmekanismen i lovforslaget § 5 å være utilstrekkelig. Forslaget legger opp til en ren meldingsordning til Stortinget, og det vil ikke skje noe med mindre Stortinget tar aktive grep. Dersom Stortinget vedtar forslaget til koronaloven, bør kontrollmekanismen bygges ut. Stortinget bør løpende føre en samlet oversikt over de forskrifter som regjeringen vedtar, og Stortinget bør fortløpende vurdere forholdsmessigheten av forskriftene. Denne løpende vurderingen bør også kontinuerlig vurdere om det fortsatt er behov for å opprettholde forskrifter som allerede er vedtatt med hjemmel i denne loven, og Stortinget bør jevnlig få fremlagt dokumentasjon på de vurderinger som løpende er foretatt når det gjelder å opprettholde disse tidligere vedtatte forskriftene.

Det bør også sikres at på det tidspunktet loven opphører, gjøres en samlet gjennomgang av samtlige vedtatte forskrifter for å sikre at rettsstilstanden normaliseres på en hensiktsmessig måte. Stortinget bør involveres også i dette

Selv om tiden (som Stortinget selv har gitt seg for behandling av saken) er svært knapp, hadde det vært en fordel om Stortinget kunne vurdert alternative måter å behandle ulike tiltak i Stortinget. Kunne for eksempel Stortingets representanter stemme digitalt/elektronisk uten fysisk oppmøte? Eller hadde vært mulig å nøye seg med forenklet lovbehandling i Stortinget ved at lovvedtak knyttet til Koronasituasjonen bare ble behandlet én gang i stedet for to? Dersom det hadde vært mulig å iverksette tiltak hos den lovgivende myndighet selv som kunne sikret tilstrekkelig effektiv lovbehandling, kunne kompetansefordelingen i Grunnloven vært ivaretatt.

2.3 Rettsstat og rettssikkerhet

Advokatforeningen fastholder at en generell fullmaktslov kan underminere vår rettsstat. Det betviles ikke at forslaget har de beste intensjoner. Loven kan likevel på mange måter få negative følger. Rettsstatlige hensyn kan bli nedprioritert i de enkelte forskrifter, loven og forskrifter kan tenkes å bli forlenget av en senere ledelse med andre hensikter, og både befolkning og aktører i rettspleien kan "venne seg til" et regime med svakere krav til lovhjemler og rettslig kontroll.

Av hensyn til vernet av rettsstaten bør Stortinget nettopp i en slik krisetid avstå fra å overføre makt gjennom hastevedtak, hvis innhold i beste fall er tvilsomt i forhold til Grunnloven og konstitusjonell sedvanerett. Det er nettopp i krisetider vernet av rettsstaten er aller viktigst

En slik lov burde derfor inneholde en *positiv* avgrensning av virkeområdet, og aller helst gjennom lovgivning på den enkelte sektor. Dette er det nødvendigvis ikke tid til nå. Advokatforeningen vil derfor sterkt oppfordre til i det minste å innta *negative* avgrensninger for å avbøte skadevirkninger om loven vedtas. Advokatforeningen peker særlig på følgende:

I forarbeidene uttales at loven ikke skal uthule uavhengigheten til rettsvesenets aktører.

Advokatforeningen ber om at det vurderes å innta dette i loven, ved å bestemme at denne lov skal ikke innebære noe inngrep i domstolenes, påtalemyndighetens eller advokaters uavhengighet. Loven gir ikke adgang til å gripe inn i etablert organisasjons- og instruksmyndighet.

Et annet problemområde er borgernes adgang til å få overprøvd forskrifter som er til deres ugunst, og eventuelt få oppreisning eller erstatning dersom urett er begått. Det er viktig at det foreligger effektive rettsmidler, og at domstolene kan prøve slike spørsmål fullt ut. Samtidig forstår Advokatforeningen at det

må sondres mellom for eksempel saksbehandlingsregler, og forskrifter som griper inn i individuelle rettigheter. Advokatforeningen ber om at det vurderes å bestemme i loven at den borger som har fått noen rettighet innskrenket gjennom forskrift etter denne lov, har rett til å reise søksmål om dette. Domstolene skal prøve slike spørsmål i alle henseende, og kan ta stilling til inngrepets rettmessighet, og idømme slike rettsfølger som følger av ellers gjeldende rett.

2.4 Forholdet til EØS-avtalen

Advokatforeningen har ingen merknader til dette punktet.

3 MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDER

3.1 Innledning

I Prop. 56 L (2019-2020) er det i punkt 3 gitt en nærmere begrunnelse for behovet for en fullmaktslov. Begrunnelsen er gitt i form av eksempler på områder hvor forslaget til koronalov kan tenkes benyttet. I dette punktet vil Advokatforeningen gi noen korte kommentarer til noen av eksemplene.

Flere av dem illustrerer at det ikke nødvendigvis rettferdiggjør forslaget til koronalov i sin nåværende form, og at de eventuelle lovendringene som måtte være nødvendige, kan foretas på alminnelig vis, gjennom konkrete lovvedtak i Stortinget, med eventuelle *positivt avgrensede* fullmakter til Kongen i statsråd til å gi utfyllende bestemmelser i forskrift. Som forklart ovenfor i punkt 2, er det Advokatforeningens klare standpunkt at det foreliggende forslaget både er grunnlovstridig og for øvrig unødvendig. Våre kommentarer nedenfor må leses i lys av dette.

3.2 Til punkt 3.2 Regler om bruk av arbeidskraft mv.

Proposisjonen uttaler at det kan være behov for å omdisponere arbeidskraft fra én virksomhet til en annen eller å fastsette en beordringsadgang. Advokatforeningen oppfatter at eksemplene knytter seg til statlig og kommunal sektor, men oppfatter at det ikke er klart om forslaget også gjelder utenfor disse offentlige sektorer. Dette kan med fordel klargjøres.

Advokatforeningen har erfaring for at det har vært reist spørsmålet om arbeidsgiver kan gi pålegg når det gjelder private reiser og andre private gjøremål for å unngå smitte og for å sikre opprettholdelse av arbeidsdyktighet, jf. proposisjonen punkt 3.2 tredje avsnitt i.f. Det har vært tatt til orde for at arbeidsgiver allerede etter gjeldende rett kan gi pålegg i mer private anliggender dersom det har en tilstrekkelig sterk betydning i arbeidsforholdet. Styringsretten er fleksibel, og kan være videre enn ellers når behovet er midlertidig og arbeidsgivers interesser er særlig sterke. Det har også vært vist til at styringsretten kan suppleres av nødrettsbetraktninger. Man kan også vise til rettspraksis som unntaksvis gir grunnlag for oppsigelse grunnet forhold som har skjedd i fritiden og ikke primært berører arbeidsgiveren, noe som illustrerer at det ikke eksisterer noe fundamentalt skille mellom det private og det som kan angå arbeidsgiveren. Andre advokater har ment at arbeidsgiver klart ikke har adgang til å gi slike pålegg.

Etter Advokatforeningens syn er spørsmålet om å utsette seg for risiko for smitte av Covid-19 ikke et rent privat anliggende, noe håndteringen etter smittevernlovgivningen understreker. Advokatforeningen vil

likevel peke på at det kan være tvil om arbeidsgiver allerede har adgang til å fastsette begrensninger i arbeidstakeres private reiser eller andre private gjøremål, selv om det er for å unngå smitte eller opprettholde arbeidsdyktighet. Dessuten vil interessen i å unngå slik smitteeksponering mv. være aktuelt også ut over arbeidsforholdets rammer, og den del av begrunnelsen ville i alle fall ligge utenfor arbeidsgivers påleggskompetanse. Det er derfor, etter Advokatforeningens syn, grunn til å etablere en lovhjemmel for å kunne gi slike pålegg, dersom det blir ønskelig at det skal kunne gjøres.

Departementet tar opp at lovgivningens arbeidstidsregulering kan være for begrensende i den situasjon som er skapt av Covid-19. Advokatforeningen ser at de grenser arbeidstidsreglene oppstiller til vanlig kan passe dårlig i en krisetid som dette, og har ikke innvendinger til forslaget. Advokatforeningen konstaterer at departementet foreslår at forskriftsfullmakten skal begrenses til slike utvidelser eller unntak som arbeidsmiljøloven gir adgang til å fastsette med de tillitsvalgte i virksomheten eller av Arbeidstilsynet etter deres dispensasjonshjemler, jf. proposisjonen punkt 3.2 siste avsnitt i.f. Advokatforeningen har ingen selvstendig oppfatning om dette vil gi tilstrekkelige vide rammer til å oppfylle formålet og samtidig unngå brudd på arbeidstidsreglene, men vil oppfordre departementet til å klargjøre anvendelsesområdet dersom forståelsen ovenfor ikke er tilsiktet.

Både med hensyn til arbeidstidsreguleringen og til enkelte andre aspekter ved proposisjonen som berører arbeidsgivers styringsrett, vil det kunne foreligge tariffavtaler som enten har samme regulering eller medfører ytterligere begrensninger i arbeidsgivers beslutningsadgang. Advokatforeningen kan ikke se at departementet har adressert forhold til tariffavtaleregulering, og lovforslaget § 2 første ledd vil ikke uten videre gi adgang til å gripe inn i det som er tariffregulert. Selv om proposisjonen bygger på et utstrakt partssamarbeid, antar Advokatforeningen at departementet ikke har tilsiktet å etablere forhandlingsarenaer som forutsetning for at eventuell forskriftsregulering skal kunne få effekt. Samtidig ser Advokatforeningen utfordringer med å vedta en lovhjemmel som gir adgang til midlertidig å tilsidesette gjeldende tariffbestemmelser. Etter Advokatforeningens syn er det lovteknisk eller konseptuelt ikke noe i veien for å etablere forskriftsbestemmelser som går foran eventuelle tariffavtaler. Advokatforeningen antar at partene i arbeidslivet er nærmere til å uttale seg om forholdet til tariffavtaler, og vil for sin del ikke gi uttrykk for om slik inngripen i det tariffregulerte er ønskelig eller akseptabelt.

3.3 Til punkt 3.3 Inntektssikring for selvstendig næringsdrivende, rett til trygdeytelser mv., og saksbehandlingsregler i Arbeids- og velferdsetaten

Når det gjelder forslagene knyttet til saksbehandlingen i Arbeids- og velferdsetaten, jf. proposisjonen punkt 3.3 siste avsnitt, har Advokatforeningen ikke innvendinger. Det oppfattes at det her beskrives mulige tiltak for å underbygge formålet med de virkemidler som benyttes i krisesituasjonen, herunder forenklinger slik at arbeidstakere raskt og hensiktsmessig skal få utbetalt sine ytelser.

3.4 Til punkt 3.4 Forenklinger og tiltak innenfor justissektoren mv.

For domstolene er det grunn til å minne om at lovutkastet legger opp til at forskrifter ikke skal være i strid med menneskerettsloven, og her vil EMK artikkel 6 være sentral. Bestemmelsen stiller krav til behandlingen av den enkelte sak og institusjonelle krav til domstolene, herunder rekruttering. Dette vil i en viss grad begrense handlingsrommet, med mindre Norge velger å avgi erklæring etter EMK artikkel 15. Skulle det skje, vil det være høyst uklart hvilken sperre henvisningen til menneskerettsloven i lovforslaget § 2 annet ledd vil ha.

Advokatforeningen kan ikke se at de praktiske behov som er trukket frem på dette sted i proposisjonen, kan rettferdiggjøre en så vidtgående fullmaktslovgivning som det som er foreslått. Så lenge Stortinget er samlet, må det antas at det vil være tilstrekkelig tid til å fatte vedtak i lovs form. Det vil sjelden være tale om tiltak som må besluttes "på dagen". Fordelen med å følge vanlig lovs form er at et forslag vurderes av flere instanser enn kun det departementet som fremmer forslaget. Normalt vil det også gjennomføres høring, som i alminnelighet må anses som en styrke for forslaget. Advokatforeningen minner om at for eksempel Innstillingsrådet for dommere kan gjennomføre møter og foreta intervju med aktuelle kandidater per video – slikt utstyr er lett tilgjengelig i dag.

Advokatforeningen har også merket seg at departementet viser til at "[e]t annet behov kan være midlertidige løsninger for krav om signatur fra meddommere og fagdommere, slik at fysisk oppmøte i domstolene kan begrenses". Etter Advokatforeningens syn burde domstolene (og da ved Domstolsadministrasjonen) kjøpe inn hyllevare der man kan signere med Bank-ID (for eksempel Verified.eu, docusign.com). Det burde være unødvendig å bruke løsninger med et scannet, fysisk dokument i domstolenes saksbehandlingssystem, med nærmere krav til den enkelte dommers kontroll. Under enhver omstendighet kan dette konkrete behovet i seg selv ikke begrunne lovforslaget.

3.5 Til punkt 3.5 Rekvisisjon og plan- og bygningslovgivningen

For rekvisisjon vises det til Advokatforeningens hørings svar til NOU 2019:13 "Når krisen inntreffer" hvor det ble fremhevet at privates rettigheter burde styrkes dersom loven ble vedtatt, og i den grad staten har behov for å rekvirere for eksempel en bruksrett, bør dette skje mot erstatning.

Det pekes videre på at det kan være aktuelt å fravike plan- og bygningsloven. Advokatforeningen vil peke på at midlertidig forskrift om unntak fra plan- og bygningsloven i forbindelse med Covid-19-pandemien, som trådte i kraft den 16. mars 2020, allerede gir hjemmel for å gjøre betydelige unntak fra plan- og bygningslovens saksbehandlingsregler. Denne forskriften har ikke vært på høring hos Advokatforeningen.

Det er derfor noe uklart for Advokatforeningen hva som vil være forskjellen i virkeområdet for den midlertidige forskriften som allerede er vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven, og en eventuell forskrift om å fravike plan- og bygningsloven i medhold av lovforslaget. Advokatforeningen oppfordrer til at eventuelle forskrifter som vedtas med hjemmel i lovforslaget koordineres med den nevnte forskriften etter plan- og bygningsloven.

Advokatforeningen påpeker under enhver omstendighet viktigheten av at absolutte minstekrav til forsvarlighet, bl.a. krav til brannsikkerhet, blir ivarettatt i forbindelse med f.eks. bruksendringer av byggverk som skal brukes til innkvartering o.l. Advokatforeningen anbefaler at det sees hen til den midlertidige lempingen av bruksendringskravene som ble tillatt under flyktningkrisen.

Det må forventes visse variasjoner i hvor akutt behovet for å fravike plan- og loven vil være. Så langt det er mulig mener Advokatforeningen at kommunale bygningsmyndigheter må involveres. Kommunene må forventes å ha en beredskap på å kunne foreta overordnende og raske vurderinger av denne type saker.

3.6 Til punkt 3.6 Helseområdet

Når det gjelder inngripende vedtak innenfor helsesektoren, finnes hjemlene allerede i smittevernloven,

og det fremgår at regjeringen skal basere seg på disse. Slik sett vil neppe lovforslaget i praksis innebære noe nytt knyttet til inngripende smitteverntiltak. På rettighetssiden forstår Advokatforeningen at prioriteringene i helsevesenet kan endre seg, og at det således kan bli behov for å fravike særlig pasient- og brukerrettighetsloven.

3.7 Til punkt 3.10 Saksbehandlingsregler i forvaltningsloven

Advokatforeningen har forståelse for at det kan være behov for å fravike enkelte saksbehandlingsregler under de rådende omstendigheter. Imidlertid understreker Advokatforeningen at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven er uttrykk for grunnleggende rettssikkerhetsgarantier i samfunnet, og det advares derfor mot å bruke den foreslåtte fullmaktsloven til å gjøre for store innhugg i disse rettighetene. En ting er om det på visse områder kan unnlates å veilede om klagerett hvor det ikke dispenseres, slik eksempelet er i Prop. 56 L (2019-2020). Noe annet er om regjeringen bruker loven til å innskrenke selve klageretten. Det ville ikke ha vært akseptabelt.

3.8 Til punkt 3.11 Unntak fra krav om politiattest

Advokatforeningen er skeptisk til forslaget om å gjøre unntak fra krav om politiattest og gjøre unntak fra vandelskontroll. Rett nok pekes det på at det vil kunne kreves at politiattest legges frem så snart som mulig etter ansettelse. Imidlertid sies det ikke noe om hva konsekvensen av at en ansatt ikke får slik attest, jf. også begrunnelsen er at den ansatte ivaretar en sentral samfunnsfunksjon. Forslaget sier heller ikke noe om det kunne vært mulig for politiet å hastebehandle slike forespørsler.

4 TIL PUNKT 5 OM ENDRING I SMITTEVERNLOVEN § 7-12

Beredskapslovens krav om at Stortinget øyeblikkelig skal innkalles og at det skal fremmes *lovforslag* dersom forskriften ikke har falt bort innen 30 dager, gjelder i dag også forskrifter som fastsettes etter smittevernloven § 7-12. Disse kravene foreslås opphevet, og da selvsagt heller ikke innført som del av lovforslagets generelle system. Advokatforeningen gjør oppmerksom på at dette fører til at fullmaktene til regjeringen blir videre enn de er "*[n]år riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare*", jf. beredskapsloven § 3. Advokatforeningen peker på at Stortinget som et alternativ til lovforslaget i Prop. 56 L (2019-2020) kunne innført prinsippet i beredskapsloven § 3. Når det er sagt, har Advokatforeningen forståelse for at prosessen som beredskapsloven foreskriver kan virke uhensiktsmessig, anvendt på smittevernfeltet, der myndighetene så å si fra dag til dag har behov for å vedta og endre smittevernforskrifter. Også dette må imidlertid kunne løses ved at Stortinget midlertidig organiserer sin lovgivningsmyndighet på dette området på en måte som åpner for mer effektiv saksbehandling enn ellers, jf. hva vi har skrevet om dette i punkt 2 ovenfor.

Med vennlig hilsen

Jens Johan Hjort
leder

Merete Smith
generalsekretær